

BESZÉLGETÉSEK A KÉPZŐMŰVÉSZETRŐL

MINDEN MEGY TOVÁBB...

*fe Lugossy Lászlóval, Krizbai Sándorral és Vincze Ottóval
a Vajda Lajos Stúdióról L. Simon László beszélget*

Az elmúlt esztendő végén összefoglaló-értékelő kiállításon mutatkozott meg a 30 éves Vajda Lajos Stúdió. A szentendrei autodidakta művészcsoporthatvennyolcvanas évek egyik legjelentősebb társulása volt, tagjai mind a képzőművészetben, mind az alternatív zenei világban sajátos szintet jelentettek meg. A stúdió létrejöttéről, munkájáról, valamint az újabb nemzedékek csatlakozásáról fe Lugossy Lászlóval (1947), Krizbai Sándorral (1949) és Vincze Ottóval (1964) beszélgettünk.

– Mikor és hogyan jött létre a Vajda Lajos Stúdió?

fe L. L.: A Vajda Lajos Stúdió alapítása az 1970-es évekhez nyúlik vissza, pontosabban 1969-hez, amikor Kecskemétről ef Zámbo viszszaaköltözött Szentendrére. Az ott kialakult csapat folyamatosan fel-szivárogtott a festői kisvárosba, s összejött egy olyan mag, amely szabad-téri tárlatokat rendezett. Mivel a különböző happeníngek kapcsán voltak rendőrségi ügyeink, az 1971-es szabad-téri tárlat után arra gondoltak a város vezetői, hogy ha már itt vannak ezek az amatőr festők és ilyen ambiciózusan, agílisan „nyomulnak”, akkor valamilyen mederbe kéne terelni őket. Így 1972-ben megkaptuk a Péter Pál utcai ház pincéjét, amit kisebb-nagyobb átalakítás után kiállítóhellyé lehetett nyilvánítani; itt egy nagyon aktív kiállításszervezési program indult be – nemcsak az akkor már megalakult Vajda Lajos Stúdió tagjai számára, hanem más művészek részére is, akik abban az időben a túrt vagy a tiltott kategóriába tartoztak. Általában mindent kitehettünk, csak ha nagyon direkt politikai dolgot csináltunk, az nem tudott át-menni, azokat kizsúrízték. Ugyanakkor a stúdió tagjai ambicionálták,

hogyan ne csak a képzőművészetet csináljunk, hanem a társművészeteket is megszólaltassuk, ezért elektronikus zenei koncerteket, performanszokat, filmbemutatókat, diaporáma-bemutatókat szerveztünk, felolvasóesteket rendeztünk.

– *Kik vettek részt ebben az időszakban a stúdió munkájában?*

fe L. L.: ef Zámbo István, Aknay János, Matyófalvi Gábor, Holdas György, Wahorn András, K. Kovács Imre, Agócs Attila, Csajka Gábor Cyprian, Reha György és jómagam. ef Zámbo találta ki a Vajda Lajos nevet, nagyon szerettük Vajda festészetét, és keveset lehetett látni még belőle abban az időben. Amit viszont lehetett, azt ismertük, szerettük; és mivel ő Szentendrén élt, az ő nevét vettük fel. Abban az időben nem sorolták az elfogadott festők közé, később, az idők folyamán az ő művészete is ismertebb lett. Akkor mi kutató-forradalmi művésznek gondoltuk őt, ezért vettük fel a nevét. A stúdió folyamatosan bővült, változtak a dolgok, jöttek fiatalabbak, a hetvenes években Bereznai Péter, majd Lois Viktor, így fejlődött egy tizenöt-húsz tagú társasággá, amelynek voltak állandó tagjai, akik mindig jelen voltak, és voltak, akik kisebb aktivitással vettek részt az együttműködésben. Megemlíthetjük még Joláthy Attilát, aki Párizsból jött vissza; 1956-ban ment ki, de visszajött, és egy nagyon tanulságos konstruktivista vonalat folytatott Magyarországon. Sajnos ő már meghalt. Ezek az emberek: ef Zámbo, Matyó, Aknay, Wahorn, fe Lugossy, Holdas, Reha, Bereznai szervezték és működtették eleinte a stúdiót, majd a hetvenes évek végén jött egy újabb frissítés: Tóth István, Balogh István Vilmos, Kerényi Károly, később Gubis Mihály, Imreh Tibor. Akkor volt egyfajta frissülés: fiatalabb, lendületesebb, a koncepttel és az új festészettel foglalkozó fiatal festők is csatlakoztak hozzánk, de hasonló hatású volt a nyolcvanas években a Bizottság együttes működése (1980–1986) is. A nyolcvanas évek közepén újra felerősödtek a kiállítások, 1986-ban volt az *Új Végyes* című tárlat, már akkor felmerült egy kis változtatási igény, és változtattunk is. A kezdeti hetvenes évek lendületét és a nyolcvanas évek – már a stúdió szempontjából – megszilárdultabb helyzetét fel tudtuk újítani.

– *A VLS mennyire volt zárt szellemi közösség, s mennyire működött szervezetheként?*

fe L. L.: Teljesen homogén és nyitott közösségként működött. A művelődési ház patronált minket, s mindig kijelöltek valakit, aki a stúdió ügyével foglalkozott, például egy népművelőt, aki persze mást is csinált, de hozzá tartozott a kiállítások szervezése is. A listákat ne-

ki adtuk le – gyakorlatilag ő képviselt bennünket az igazgatónál, aki döntési helyzetben volt. Havonta egyszer megbeszéltük a dolgokat, s minden ősszel összegyűjtöttük, hogy milyen kiállítások lesznek a következő évben, és hogy milyen katalógust, meghívót, vagy kiadványt szeretnénk csinálni. A kiadványokkal mindig problémáztak, a szöveges kiadványokat nem szerették abban az időben, ezért csak képes nyomtatványokat tudtunk csinálni, kisebb katalógusokat, plakátokat és meghívókat. Ha lett volna, akkor sem kaptunk volna pénzt, mert azokat a dolgokat nem lehetett kinyomni, amelyeket mi írtunk magunkról, valamilyen szintről ezt mindig visszadobták. Volt egyfajta szervezeti működés, amit mi elég lazán vettünk, de a lényegesebb az, hogy mi mindennap találkoztunk a Művész Cukrászdában vagy a Kék Duna teraszán, ahol beszélgettünk, tehát mi folyamatos baráti kapcsolatban voltunk egymással. Holdas Gyurinak jó műterme volt, ott mindig tartottunk felolvasásokat, kisebb-nagyobb happening jellegű esteket, ezek aztán természetesen házibuliba mentek át. Kiállításokat inkább csak a Vajda-pincében csináltunk, az egyéb „önképzőköri” tevékenységek, házi zenélések valamelyikünk lakásán zajlottak. Sokat zenéltünk, sok összejövetelt tartottunk, nem beszélve az akkor virágzó szentendrei kocsmákról, ahol nap mint nap folytak a „megbeszéléseink”.

– A kezdeti időszakban – a zenén túl – mennyire volt a stúdió nyitott a társművészetek felé? Jártak-e közétek írók, részt vettek-e a baráti összejöveteleken?

fe L. L.: Természetesen, mi nemcsak képzőművészeket hívtunk meg, hanem főleg zenészeket; írókat már csak később, elsősorban Csajka Gábor Cyprianon keresztül. A hetvenes évek közepétől például Krasznahorkai László is Szentendrén lakott, ő is gyakran eljárt a rendezvényeinkre. De mi is írtunk, amiket aztán a mi kis szalonszerű házibulijainkon felolvastunk. A leggyakrabban zenészeket hívtunk meg, kapcsolatban voltunk Dobos Lászlóval, aki Németországba költözött, s kortárs elektronikus zenével foglalkozott; aztán a zenélések kapcsán először a hetvenes években kint jártunk Bydgoszczban, Lengyelországban Pepével (Bereznai Péterrel) meg Öcsivel (ef Zámbóval), ott találkoztunk Szemző Tiborral. Szemzőék többször jöttek ki a kvartettjükkel zenélni, később a 180-as csoport mutatta be repetitív programját. Huszti Ádám zongorista-karmester szintén minimalista zeneműveket adott elő, ő hozott még olyan kísérleti zenedarabokat, amiket a pincében a megnyitók után be lehetett mutatni.

– *Később fiatal főiskolásokkal is megismerkedtetek...*

fe L. L.: A Templom Téri Játékok alkalmával az akkor még főiskolás Szirtessel, Roskóval, Böröczcel, Révésszel jöttünk össze. Nekik próbáltunk kiállításokat szervezni. Voltak a Főiskolai Művészeti Napok, a Vajda-pince a rendelkezésükre állt: nagyon jó performanszokat mutatott be például Vörös és Szirtes, de akkor már kijött Erdély Miklós is, s azt hiszem, az egyik ilyen eseményt Bódy Gábor nyitotta meg. Az előbb említett fiatal képzőművészekkel elég jó munkakapcsolat alakult ki, és a hetvenes-nyolcvanas években sok közös kiállításon vettünk részt.

– *A politika hogyan viszonyult a stúdióhoz?*

fe L. L.: Mindig a bezárás fenyegette a stúdiót. A kiállítások esetében a Népművelődési Intézetből kijöttek ketten, megnézték a képeket, és ha nagyon-nagyon direkt politikai dolgot találtak benne, akkor azt kivették, különben megengedték a kiállításokat. A szövegekkel voltak problémák, ezért nem is nagyon rendeztünk író-olvasó találkozót, mert azokat nem szerették. Amikor 1976-ban *Minden relatív* címmel akartunk kiállítást csinálni egy fotódokumentációs, konceptes anyagból, a művház akkori igazgatója azt mondta, hogy nem adhatjuk a *Minden relatív* címet. „Lenin például nem relatív, és ezért legyen a kiállításunk címe csak: *Relatív*”. Nagyon oda kellett figyelniünk, hogy ne döntsenek a fejünk fölött, próbáltuk a dolgokat az akkori fiatalos energiánkkal és lelkesedésünkkel kibrusztolni. Volt hogy engedélyre kellett várni, akkor tipródtunk. Mégis amit elterveztünk, azt nagyjából 98%-ban megcsináltuk. Később, amikor Bizottság zenekar létrejött, akkor is szívták a fogukat, Pesten egy időben be is tiltottak bennünket. Általában csak az Ikarusban, néha a Közgázon léphettünk fel. Ugyan a nyolcvanas években is foglalkoztunk képzőművészettel, ám elsősorban zenéltünk, rengeteget koncerteztünk, csináltuk a *Jégkrémbalett* című filmet. ef Zámbó, Matyó is benne volt egy happeningben, amiért aztán csoportosan elkövetett garázdaság címén elítéltek bennünket; ef Zámbó nem volt büntethető, felmentették és elmeorvosi kezelésre utasították, a többiek azt kapták, amit az előzetesben leültek. Ez a kis priusz, ez a bélyeg azért mindig rajtunk volt, hogy itt olyan fiatalok jöttek össze, akiknek már volt rendőrségi ügyük. Gyakorlatilag ez egy politikailag felfújtt ügy volt, mert a rendőrség azt hitte, hogy valami nagy összeesküvést leplezett le, közben pedig egy avantgárdista-dadaista szemléletű, abszolút művészeti megnyilvánulás volt, de hát ebben a fiatalok nem fejezhették ki

szabadon magukat. Ez rányomta a bélyegét a stúdió kezdeti munkáira, de végül is lehetett dolgozni.

– *A nyolcvanas években átvette a vezető szerepet a zene, aminek az országos ismertséget is köszönhattétek, egy időben talán nem is volt olyan középiskolás, aki ne hallotta volna a zenéteket. Nálunk a gimnázium alternatív klubjában is állandóan szólt a zenétek, bennem is csak később realizálódott az, hogy ti alapvetően képzőművészek vagytok.*

fe L. L.: Mivel nem voltak jó magnók, mi mindig zenéltünk a házibulikon, ha volt valami zongora, ütögettünk, vagy gitároztunk – próbálkoztunk. Abban az időben sok jazzrockot hallgattunk, kezdtünk zenészekkel ismerkedni, koncertekre járni, Johnnynak, a gitárosunknak, aki korábban beatzenekarokban játszott, volt erősítője, Horányi Sanyikáéknál, aki szintén gitáros, volt zongora, oda jártunk próbálni, jamstationöket csinálni. Dresh Misi is kijött, akkor már ő konzis volt, mindenki fújt meg ütött valamit, Wahorn András például szaxofonozott, billentyűzött, majd később a jamstationökből konkrét számok születtek. A hetvenes évek végére kezdett kirajzolódni valami formáció, nyolcvanra összeálltunk Bizottság néven. Akkor kezdtünk számokat írni, Waszlavik Gazember pedig, aki mint elektromérnök jött haza a Szovjetunióból, átadta egy kazettánkat Nagy Ferónak. Akkor kaptuk azt az üzenetet, hogy 1980 augusztusában legyünk előzenekara a *Fekete Bárányok* koncertjének a Hajógyári-szigeten. Negyven percet kaptunk, fölléptünk a meleg délutánban, megdöböntő látványt nyújthattunk, de nagy élmény volt, hogy az ország minden pontjáról több ezer ember jött erre a koncertre. Később sorra kaptuk a meghívásokat, például a Miskolci Egyetem, a Veszprémi Egyetem, a Pécsi Jogi Egyetem klubjába. Így beindult a dolog (akkor volt az élő zenének egyfajta presztízse), sok jó klub volt, Egertől kezdve Debrecenen át Győrig, Sopronig mindenütt játszottunk. Egyfajta alternatív rockzenét műveltünk, s ezzel párhuzamosan a nyolcvanas években kezdtek elszaporodni az ilyen együttesek, jött az URH, a Kontroll, az Európa Kiadó, a Vágtázó Halottkémek. Ezek az újhulámos zenekarok egyre több helyen léptek fel, s így egy egészen izgalmas zenei élet alakult ki.

– *Elsősorban a zene vagy a szöveg jelentette a siker zálogát?*

fe L. L.: Együtt a kettő, meg a szabadabb megnyilvánulás, az olyan tabuk mellőzése, amik a hagyományosabb pop-rock zenékben még megvoltak. Egy viszonylag intellektuális közlésrendszert, előadásmódot alakítottunk ki, de a különféle „őrületeinket” nem tervez-

tük meg, spontánul jöttek. A gondolkodó fiataloknak akkor ez igen szimpatikus volt. Az is szerepet játszhatott ebben, hogy nem nagyon voltak fontos, jó kulturális helyek, voltak, akik csak azért mentek el egy koncertre, mert ott biztosan találkoztak az ismerőseikkel, barátaikkal, a hasonlóan gondolkodókkal, és tudtak beszélgetni. Akkor csak egy hely volt: a F fiatal Művészek Klubja, most már rengeteg hely létezik, ahova el tudnak menni az emberek. Ma már gyakrabban vannak rendezvények, nagyobb a választék, sokkal gazdagabb, színesebb a paletta; amit csináltunk, az akkor egyedi és majdnem megismételhetetlen dolognak tűnt, nem tudtuk, hogy a rendszer ilyen rövid időn belül megváltozik, és másképp alakulnak a dolgok.

– *Többen foglalkoztak az erdélyi kötődésű MAMÚ és a Vajda Lajos Stúdió kapcsolatával. Krizsbai Sándor, aki jelenleg a MAMÚ elnöke, régóta VLS-tag. Hogyan kapcsolódik a MAMÚ a Vajda Lajos Stúdió munkájához, mikor találkoztatok először?*

K. S.: A Vajda Lajos Stúdió hős korának nevezett hetvenes–nyolcvanas években kerültünk kapcsolatba a stúdióval. Én 1973-ban végre ki tudtam szabadulni egy hónapra Romániából, s eltölthettem egy hónapot Magyarországon. Akkor már hallottam a stúdióról, tudtam, hogy Szentendrén vannak izgalmas témákkal foglalkozó, nagyon különleges művészetet létrehozó, jellegzetes külsővel, egzisztenciával rendelkező emberek, akiket érdemes meglátogatni. Őket Kis Tóth Ferenc barátunk ajánlotta nekem. Ekkor még nem tudtam kimenni Szentendrére, de az a lényeg, hogy ’75–76-ban Borgó György Csaba Magyarországon járt, ő meglátogatta ef Zábó Istvánt, és elhozott Erdélybe, Marosvásárhelyre egy pár olyan fontos dokumentumot (meghívókat, kis kiadványokat), ahol már őket, az ő fotóikat láttam. Volt például ef Zábónak egy meghívója egy szabadtéri festészeti akciójáról, amikor egy távcsövön keresztül nézett egy fát, és azt a fát így festette meg. Ez nekem nagyon megtetszett, és Borgó észrevételei is meggyőztek arról, hogy a művészet szabad, szuverén és nem főiskola- és nem iskolakötött dolog, a keserű és rettenetes felvételi procedúra nélkül is művésszé lehet válni. Az a tény, hogy Szentendrén létezik egy ilyen csapat, nagy erőt adott nekünk, és mi is – már akkor – Apolló-35 néven egy fiatal alkotókört hoztunk létre, ahol nem a végzettség számított, s tulajdonképpen hasonló módon kezdtünk gondolkodni, mint a stúdiósok.

– *Az autodidaktaság a Vajda Lajos Stúdió életében is igen fontos volt. Jelentett-e ez az „iskolázatlanság” valamikor is hátrányt?*

fe L. L.: Szerintem nem. Mert mi, s ez a jelentés benne is van az autodidakta szóban, önképzők voltunk, tehát folyamatosan tanultunk, csak nem intézményes keretek között, hanem magánúton. Közben mindenki tanult mást is, ami kapcsolatos a művészettel, például fotózást, ef Zámbo és Bereznai nyomdászatot, Wahorn dekoratőr lett, tehát olyan hasonló dolgokkal foglalkoztunk a megélhetésünk miatt, ami kicsit kapcsolatban volt a képzőművészettel és a kreativitással.

K. S.: Visszatérve az erdélyi szálhoz, én a végleges áttelepülésem óta, '84-től vagyok a VLS tagja, azóta együtt dolgozunk, együtt szervezzük a dolgokat. Az áttelepülésem után megpróbáltam megérteni, hogy a közeli ismeretség és a kiállítások kapcsán milyen művek születnek, milyen indíttatású a szellemi háttér, hogyan működik mindez. Magamnak is meg kellett fogalmaznom és végig kellett gondolnom, hogy milyen módon tudnám ezt kiegészíteni. Hangsúlyozom a *kiegészítés* szót, hiszen azt a minőséget vettem figyelembe, amit itt tapasztaltam, és ahhoz képest az én otthonról hozott értékeimet próbáltam átgondolni és kiegészíteni az itt létező anyaggal. Már 1984-ben, Szörtsey Gáborral együtt állítottam ki *Kortársaim* címen, itt bemutathtam azt a még Erdélyben készült sorozatomat, amit Kristófék csempésztek be az országba. Ez az újfestészet jegyeit hordozta, s ezt követően gyakorlatilag nem is kellett hogy fölvegyenek a stúdióba, egymásra néztünk, s én is rögtön tag lettem. A hitelt mind a ketten az első kiállításon kaptuk meg.

– *Van a Vajda Lajos Stúdióban felvételi procedúra, ahogy például a MAMÚ-ben van?*

fe L. L.: Nincs.

K. S.: Egy évvel ezelőtt volt egy ülés, amikor azon gondolkodtunk, hogy most már az ötvenes éveinket tapossuk, tehát új színekkel kell gazdagítani a társaságot. Ez egy stúdió, tehát itt feladatok is vannak az emberekre, a friss, energikus erőre gondolva ezért fiatalokat is felvettünk magunk közé. Persze mindenképpen a szakmaiság volt az első szempont, tehát megtörtént a felvételi, de nem jelentkezés alapján, mint a MAMÚ-ben, hanem az idősebb tagok, az alapító tagok ajánlása alapján hívtunk meg művészeket.

fe L. L.: Nagyon nehéz azt eldönteni, hogy felvegyünk-e valakit vagy sem. Nyilvánvaló, ha van egy közösség, amelyik együtt dolgozik, akkor abba többnyire olyan emberek kerülnek be, akik hasonlóan gondolkodnak, és a koncepciójukban van valami közös szál. Mi nem akarunk megítélni dolgokat, ez nem a mi feladatunk, de nyilván-

való, hogy valamilyen kis közös motívumot mindig keresünk, s a ránk jellemző vibrálást mindig felveszi az az egyén, aki bekerül közénk, és ő is hasonlóan gondolkodik a világról, a képzőművészetről. Hogy aztán ez installációban, fotóban, performanszban vagy hagyományos táblaképből realizálódik, az mindegy, mindegyik tud a maga módján minőség lenni.

– *A kilencvenes években jóval kevesebbet lehetett hallani a Vajda Lajos Stúdióról. Ezt jól érzékelem?*

V. O.: Azt gondolom, hogy jól. A nyolcvanas évek volt a VLS másodvirágzása, én is ebben az időszakban kapcsolódtam be a munkába, kiállításokon vettem részt, s így vettem fel. Később voltak olyan kiállítások, melyeken kisebb csoportosulásokat alkotva vett részt a Vajda Lajos Stúdió egy része, ilyen volt például 1992-ben a Szentendrei Képtárban a *Pentaton*, amit Matyófalvi Gábor, Kristó Ferenc, Bereznai Péter, Aknay János és magam alakítottunk. De ennek ellenére a kilencvenes évek már nem volt olyan dinamikus és aktív, mint a nyolcvanas évek.

fe L. L.: Novotny Tihamérnak 1988-ban volt egy próbálkozása, a *SZAFT*, ami egy személyes, szubjektív, szürrealista és absztrakt kiállítás volt az Ernst Múzeumban. Ez például kiugró pont volt, mert jó időben, jó helyen integrálódott valami, s ez megmozgatta egy kicsit a dolgokat. Aztán 1991-ben szerveződött *Unicornis* címmel egy Vigadó-kiállítás, ott a MAMÚ-nek és a Vajda Lajos Stúdióknak volt egy közös, jó kiadványa. Ezek akkor egyfajta végpontnak, a stúdió életét lezáró aktusnak tűntek, pedig már 20 éves volt a Vajda Stúdió. Akkor kitaláltunk egy olyan programot, hogy „Százéves a Vajda Stúdió”, és tovább dolgoztunk. Végül is a csúcspont 2002-ben jött el: a Múcsarnok-beli kiállítás. Novotny Tihamér a nyolcvanas években a szentendrei Ferenczy Múzeumban dolgozott, vele nagyon jó kapcsolatba kerültünk. Sokat beszélgettünk a stúdióról, vittünk neki dokumentumokat: szövegeket, hanganyagokat, képanyagokat, ezeket az irodájában gyűjtötte, s ezek alapján írta a kiállításokhoz, például a *SZAFT*-hoz meg az *Unicornis*-hoz a szövegeit. Lassanként a kezébe került a privát gyűjtemények jó része, amiket mi a hetvenes évektől szekrényekben, dobozokban, fiókokban tároltunk. Azért adtuk oda neki, hogy legalább ne vesszenek el, s Tihamér ebből tudjon dolgozni. A kilencvenes években szembesültünk azzal, hogy bár több tematikus kiállítást szerveztünk a Vajda Lajos Stúdióknak, rendkívül sok új kiállítási lehetőség nyílt Budapesten és környékén, így aztán egyre inkább mindenki a sa-

ját pályájára koncentrált, s más-más alkalmi csoportokkal dolgozott. Akkor kezdtünk újfent jobban odafigyelni a dolgokra, amikor az első Vajda-könyv szervezése elkezdődött. De az is nagyon lassan és nehezen született meg, ezek a vajúdási folyamatok mindig letörlik az ambíció egy részét, mert lelkesedni úgy tudsz igazán, ha a dolgok folyamatosan mennek. Valójában igazán kiugró dolgokat már nem csináltunk együtt, a kilencvenes években háttérbe szorult a csoportjelleg.

– A harmincéves évfordulót mégis szép, rangos kiállítással és egy vaskos katalógussal ünnepeltétek meg a Múcsarnokban.

V. O.: Azt gondolom, a stúdió végre oda került, ahol igazán természetszerű helye van, s ezért rendezhettünk egy ilyen kiemelkedő intézménynél összefoglaló kiállítást. De ezzel a számvetéssel nincs vége semminek, minden megy tovább...

ISMERETLEN VILÁG FELÉ

*Hann Ferencsel és ef Zámbo Istvánnal
Dukay Nagy Adám beszélget*

Kortárs Magyar Képzőművészek címmel újította föl az anno nagy sikerű mmm-sorozatot (Mai Magyar Művészek) a B-Humanitas Kiadó. Hann Ferenc művészetörténész professzor, író 2001-ben a miskolci Józsay Zsolt szobrászművész munkásságát dolgozta föl; a tavaly megjelent kismonográfia ef Zámbo István képzőművész, zenész, performer eddigi működésével foglalkozik. A szentendrei „postás strandon”, a „Pecsó”-n egy-egy korsó sör fölött hármásban beszélgetünk könyvről, kötődésekről, művekről, de szó volt a Vajda Lajos Stúdióról, a szentendrei létről, no és az egymást inspiráló műfajokról.

– Milyen körülmények között, hogyan indítottátok újra a sorozatot, és melyek a „tartalmi utód” szerkesztésének legfőbb szempontjai?

H. E.: A sorozat fölújításának ötlete Tóth Sándortól, a kiadó művészeti vezetőjétől származik. Mostanában nagy albumok születnek, s az a fajta zsebretehető kiskönyv, melyet sokan szerettünk, gyakorla-